

RAPOR

Çocuğun geleceğinde aile ve devletin rolü paneli

Tarih: 21 Ekim 2011

Saat: 14.00-16.00

Yer: C. Sıtkı Tarancı Kültür Merkezi Konferans Salonu / Diyarbakır

Düzenleyen: **Güneydoğum Derneği**

Açış konuşmaları: Duygu Sucuka – Güneydoğum Derneği Başkanı

Mine Lök Beyaz – Diyarbakır Milletvekili

Oturum Başkanı: Nihat Eri - 22. Dönem Mardin Milletvekili

Barınma hakkından yoksun çocuklar (Sokak çocukları)

Öner Ergenç – 22. Dönem Siirt Mv. ve Sokak Çocukları Kom. Bşk

Suçta itilen çocuklar

İsmail Güneş - Diyarbakır Emniyeti Çocuk Şb. Md.

Eğitim alamayan çocuklar

Doç. Dr. Mikail Söylemez – Dicle Üniversitesi / Eğitim Fak.

Çocuk suçları

Zeynep Canoruç - Avukat - Diyarbakır Barosu

İstismar edilen çocuklar

Rıdvan Söylemez – Türkiye Gençlik Konseyi

***

ÇOCUK VE SOKAKLAR

Çocuk dünyanın en kıymetli varlığıdır. Ama sonradan çevre, anne-baba çocuğu yavaş yavaş olumsuzlukların, kirlenmenin içine çekiyor. Evini barkını kaybetmiş, 24 saat sokakta yaşayan çocuk sokak çocuğudur.

Türkiye’de ve dünyada evini barkını kaybetmiş, sokağa mahkûm olmuş yüzlerce, binlerce çocuk var. Sokakta çalışan çocuklar da tehlikeye maruz kalıyor.

Baba elektrik mühendisi, anne üniversite hocası, çocuk madde bağımlısı, sebebi anne-baba sevgisinden yoksun olmasıdır. Anne-babanın sevgisini gösterebilmesi önemlidir. Sevgi her şeyin anahtarıdır. Sokakta simit satan çocuk sokağın güvenli olmadığını söyleyebiliyor. İçki, sigara ve uyuşturucuya alıştığını söyleyebiliyor.

Güneydoğudan batıya gelen sokak çocukları, iller bazında Diyarbakır, Batman, Siirt, Mardin şeklinde sıralanmaktadır.

Çocuk; yoksulluk, ailenin eğitimsizliği, aile içi şiddet, sevgisizlik ve ilgisizlik gibi nedenlerle sokağa çıkmaktadır.

***

Sokak çocukları konusunda yapılması gereken iki durum söz konusudur. Bunlardan ilki koruyucu tedbirler olarak adlandırılabilirler. Bu hem daha ucuz hem de daha etkin bir yoldur. Bunun için ilk olarak ilgili kurul MEB ile bağlantı kurarak E-Okul üzerinden öğrencilerin devam-devamsızlıkları takip edilmelidir. Sürekli devamsız olan öğrenciler için okullarından, yaşadıkları çevreden, mahallelerinden bilgi alınmalıdır. Bu çocukların evleri kurul çalışanları ile okudukları okuldan ilgili öğretmenleri ile beraber bizzat ziyaret edilerek okula gelmeme nedenleri, ailenin sosyo ekonomik durumu, sağlık gibi durumları hakkında rapor hazırlanmalıdır. Okulun desteği ile çocuğun okula devamını engelleyen durumlar giderilmelidir.

Diğer durum örgün eğitim dışında kalmış veya devam etmemiş olanlar için ise Emniyet’ ten gelen bilgiler doğrultusunda tespit edilen çocuklar için yapılacak olandır. Bu tür çocuklar için Esnaf odaları, MEB, Sanai ve ticaret odaları ile işbirliği yapılmalıdır. Valilikte kurulan kurul bu bireylerin sosyo-ekonomik ve psikolojik durumları ile ilgili raporlar hazırlamalıdır. Alkol, kimyasal madde kullanan çocuklar hemen tedavi ettirilmesi sağlanmalıdır. Mesleki eğitim merkezleri ve endüstri meslek liselerinde meslek kursları açılarak bu çocukların ilgi ve istekleri dikkate alınarak bu kurslara katılması sağlanmalıdır.

***

Hiçbir çocuk dünyaya suçlu gelmez, yaşadıkları ve büyüklerin ona karşı görevini yapmaması, onu suça iter. Diyarbakır’da suça itilen çocuk oranı yüksektir. En büyük neden de 1990’lı yıllarda başlayan iç göçtür. Köylerin boşaltılmasından sonra şehre gelenler hazırlıksız yakalandılar. Göçün sonucunda eğitimsizlik ve yoksulluk had safhaya ulaştı. Bunun en büyük mağduru da her zaman olduğu gibi çocuklar oldu.

Suçta itilen bir çocuğun mahkemede anlattıkları:

‘Terörden dolayı köyümüzü boşalttılar. Biz de çare olarak Bingöl’ün Genç İlçesi’nden Diyarbakır’a taşındık. Babam hastalıktan öldü. Annem geçimimizi sağlamak için sokakta tatlı satmamızı istedi. Tatlı satmakla başlayan sokak yaşamım daha birçok işi yapmakla devam etti. Babamın ölümünden sonra dedemin ve amcalarımın bana kucak açacaklarını düşündüm. Ama yanlış düşünmüşüm. Bana sevgi bile göstermediler. Sokakta tanıştığım suçlu çocuklarla arkadaşlığımdan dolayı dedem ve amcalarım beni sık sık dövdüler. Yediğim dayaklar ve hakaretler beni suçlu çocuklara daha da yakınlaştırdı. Çünkü artık sık sık evden kaçıyor, sokakta sabahlıyordum. Yoksulluktan ve annemin para istemesinden dolayı huzursuz oluyordum. Bu hayattan kurtulmak istiyordum. Bana da değer verilmesini, lokantada yemek yemek istiyordum. Paramın, güzel elbiselerimin ve kız arkadaşlarımın

olması için sokak çocuklarıyla arkadaşlık yaptım. Vücutuma jilet atarak kendimi ispatlamaya çalıştım.'

***

DİYARBAKIR'DA SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARLA İLGİLİ ANALİZLER

Çocuklarımızın günümüzde yaşamış olduğu en önemli sorun; bizatihi kendilerinin bir sorun olarak görülmesidir. Bunun ötesinde eğer çocuklarımızın karşı karşıya olduğu sorunları ve bunlardan kaynaklanan psiko-sosyal problemlere doğru teşhis koyabilmenin yolu onları anlamaktan geçmektedir. Çocuklarımızın özellikle Diyarbakır ilinde yaşamış oldukları belli başlı sorunlarını başlıklar altında sıralayacak olursak:

- *Suçta Sürüklenme sorunu,*
- *Mağdur-Travma sorunu,*
- *Cinsiyet sorunu,*
- *Aile içi şiddet sorunu,*
- *Eğitim sorunu,*
- *Korunma sorunu,*
- *Çalışma (Çalıştırılma) sorunu*
- *Madde kullanımı sorunudur.*

Çocuklarımızın etraflarında cereyan eden kriminal hadiselerin farkında olması, onların eğitim çağında bilinçlenmeleri ve dolayısı ile almış oldukları eğitim müfredatına suç, çocuk suçluluğu gibi farkındalık oluşturacak hususların işlenmesi ile mümkün olacaktır. İfade etmeye çalıştığımız husus Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından 1922 yılında işaret edilmiştir: **'Yetiyecek çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekleri tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel, her şeyden evvel Türkiye'nin istikbaline, kendi benliğine, millî ananelerine düşman olan bütün unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.'**

'Çocuk Suçluluğu' Nedir?

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin birinci maddesine göre, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır".
- Çocuk suçluluğu ise, ***toplumsal ve kültürel koşulların bireyin içinde yaşadığı çevrenin kötü etkilerinin bir sonucu ve hukukumuzda belirlenen çocukluk yaşlarında işlenen suç olarak tanımlanmaktadır.***
- Çocuk suçluluğu, fiziksel ve ekonomik etkileri ile toplumu baştanbaşa etkilediği için dünyanın en acil sosyal problemlerinden biridir.
- Çocuk suçluluğunun yaygınlığı, sürekliliği ve zararlı etkisi göz önüne alındığında etkin çözüm yöntemlerinin geliştirilmesi çok önemlidir.

Neden 'Çocuk Suçluluğu' ?

- Özellikle suç işlenen çocuklar seçilirken ceza almayacak yaş aralığında olanlar seçilmektedir.
- Bu sayede çocuk ceza almazken tekrar yeni suçlarda kullanılabilir.
- 2005 yılında yürürlüğe giren yasal düzenlemelere rağmen
  - Çocuk Suçluluğunda artış gerçekleşmiş,
  - Tutuklanan çocuk sayısında bu orana nazaran bir düşüş gerçekleşmiş,
  - Buna karşılık, serbest kalan çocuk sayısında bir artış söz konusu olmaktadır.

'Çocuk Suçluluğu' Ne Durumda? (*2005 yılı 12. ay hariç)

YIL	CİNSİYET		TOPLAM	OLAY SAYISI
	K	E		
2000	2163	15750	17913	122043
2001	2249	14798	17047	138966
2002	2769	16522	19291	140093
2003	2651	17213	19864	143802
2004	2482	19755	22237	158241
*2005	2710	17494	20204	163867

Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü olarak yapılan saha çalışmasının sonuçları aşağıda özetlenecektir.

Bu çalışmadan yola çıkarak aşağıdaki genellemelere ulaşılması mümkün olmuştur.

Tespitler

Bir genelleme yapacak olursak Suça Sürüklenen Çocukların yaklaşık %70'i 16-18 yaş grubu çocuklardan oluşmaktadır. Bu veriden yola çıkacak olursak; Suç sayısının azaltılması veya başka bir ifade ile suçla mücadele etmek istiyorsak 16-18 yaş grubuna uygun tedbirler alınmasında fayda bulunmaktadır. Bu şekilde suçları %70 oranında düşürmek mümkündür.

Diyarbakır'da okula giden çocuk sayısının çok fazla olması nedeni ile (460.000) gerek çocuklarımızın bilinçlendirilmesi, risk altında kalmalarının önlenmesi gerekse suçla mücadele adına güçlendirilmesi gereken hususlar;

- Sosyal Hizmet uzmanı sayısının artırılması,
- Çocuk başına düşen güvenlik görevlisi sayısının artırılması,
- Gençlik merkezlerinin sayısının artırılması,
- Okul ve derslik sayısının artırılması,
- Tam gün eğitimin oluşturulması,
- Spor, oyun alanlarının artırılması,
- İşsizlik oranının düşürülmesi,
- 1990'dan sonra şehrin çok yoğun bir göçe tabi olması nedeni ile göçün durdurulması şeklinde sıralanabilir.

Yukarıda bahsedilen saha çalışmalarında çocuklarımızın suça sürüklenmelerindeki ana hususları maddeler halinde sıralamak gerekir ise:

- **Çocukların ailelerindeki kişi sayısının ortalama 8,2 olduğu görülmektedir.** Ebeveynlerin çok çocuklu olması her bir çocuğa yeterince ilgi göstermedikleri, çocukların ailelerinden alması gereken temel eğitimin ebeveynler tarafından verilmediği, bu hususların da çocukların suça sürüklenmesinde etkili olduğu söylenebilmektedir.
- **Çocukların ailelerinin %45'i 850-1000 TL gelire sahiptir.** Bu veriler ışığında ailelerin aylık gelirlerinin yoksulluk ve açlık sınırının altında olduğu, ebeveynlerin çocukların okul masraflarını karşılamada güçlük çektikleri olarak yorumlanabilir. Ayrıca elde edilen gelirin ailenin sadece temel ihtiyaçlarını karşıladığı bu nedenle çocukların sokaklarda çalışmak zorunda bırakıldığı bu durumun çocukların suça sürüklenmelerinde risk faktörü oluşturduğu görülebilmektedir.
- **Çocukların ailelerinin %80'i göç ile şehir merkezine geldiği görülmektedir.** Göç olgusunun birçok sosyal sorunun temelini oluşturduğu bilinmektedir. Bunların en

başında yoksulluk, işsizlik ve suçluluk gelmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların ailelerinin büyük çoğunluğu göç yoluyla şehir merkezine geldikleri tespit edilmiştir.

- **S.S.Çocukların babalarının %31'i, annelerinin %89'u okuma-yazma bilmemektedir.** Çocukların temel eğitiminin ailede başladığı yadsınamaz bir gerçektir. Anne çocuğun temel davranış konusunda eğitilmesinde başrolde yer almaktadır. Ancak yapılan çalışma sonucunda suça sürüklenen çocukların annelerinin %89'unun okur-yazar olmadığı sonucuna varılmıştır. Çocukların annesinin büyük çoğunluğunun okuma yazma bilmemesi çocuğun tam ve eksiksiz bir gelişim göstermesine engel oluşturmaktadır. Ayrıca çağın gereği teknolojinin (İnternet yoluyla kurulan iletişimler) gelişmesi çocukların kontrol altında tutulması için artı çaba sarf edilmesini göstermektedir.
- **Suçta sürüklenmiş çocukların %43'ü aile içi şiddete maruz kalmaktadır.** Aile içi şiddetin var olduğu ailelerde çocukların aileden uzaklaşması ve ebeveynleri üzecek davranışlarda bulunması kaçınılmaz bir sonuç olarak görülmektedir.
- **S.S.Çocukların %60'ı çeşitli nedenlerden dolayı okula devam etmemektedir.** Bu veri ışığında, suça sürüklenen çocukların yarısından fazlası okul eğitimine devam etmediği görülmektedir. Çocukların okula devam etmemesi okulda geçirdikleri vaktin sokakta geçirildiğinin göstergesi olarak yorumlanabilmektedir. Çocukların vakitlerini sokakta değerlendirmesi kötü arkadaş edinme ve suça karışma konusunda önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır.
- **Çocukların %56'sı zararlı madde kullanmaktadır.** Suça sürüklenen çocukların yarısından fazlasının herhangi bir zararlı ve uyuşturucu maddeye bağımlı olduğu görülmektedir. Bu veriler çerçevesinde çocukların bu tür maddelere bağımlı olması ve maddenin temini ve kullanımı hususunda riskli çevrelerde bulunması, çocukların suça karışmasına zemin hazırladığı söylenebilmektedir.
- **Suçta sürüklenen çocukların %74'ü gelecekte umutlu olduğunu belirtmiştir.** Çocukların çoğunun gelecekte umutlu olması olumlu bir sonuç olarak karşılanabilmektedir. Çocukların yeniden topluma kazandırılmaları çocukların gelecekte ilgili umutlarının artmasıyla doğru orantılı olduğu düşüncesine varılabilmektedir.

Çocuk suçluluğundaki temel yaklaşım, koruyucu, tekrar normal sosyal davranış yapısına sevk edici uygulamalar ile çocuğu toplumsal yaşama döndürmek olduğundan, 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda (ÇKK) çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması gerektiği belirtilmekte ve koruyucu / destekleyici tedbirler ön plana çıkarılmaktadır. ***Bu bağlamda cezadan daha çok önleyici tedbirleri almak, sağlıklı nesiller yetiştirmek ve çocuk suçluluğunu önlemek açısından çok daha etken görülmektedir.***

SUÇLA MÜCADELEDE DİYARBAKIR MODELİ;

Yukarıda bahsedilen tespitler ışığında Diyarbakır ilinde özellikle 16-18 yaş aralığında; risk altında, mağdur, suça sürüklenmiş çocuklarımız arasından şartlara uygun kursiyerlerimiz ile ***Çocukların Mutlu Geleceği İçin Umut Yıldızı Projesi*** başlatılmıştır.

Projede aşağıda sıralanan meslek edindirme kursları başlatılmıştır:

Satış Pazarlama, Doğalgaz ve Sıhhi Tesisat İşçiliği, Araç Bakım Onarım Kursu, Mobilya İmalatçılığı Kursu, Halkla İlişkiler Kursu, Aşçılık, Halkla İlişkiler, Asansör Bakım Onarım Elemanı, Cilt Bakımı ve Güzellik Elemanı, Kuaförlük ve Makyaj Elemanı, Servis Elemanı,

Elektrikli Ev Aletleri Bakım Onarımı, Isıtma Soğutma Sistemleri (Klimacılık), Bilgisayarlı Muhasebe, Taş İşçiliği

Projede aşağıda sıralanan sosyal etkinlikler yürütülmüştür:

Tiyatro Çalışması, Piknik Etkinlikleri, Halk Oyunları Çalışması, Futbol Turnuvası, Gitar Kursu, Bağlama Kursu, Keman Kursu, İngilizce Kursu, Bilgisayar Kursu, Sinema ve Tiyatro Gösterileri

PROJENİN SONUÇLARI

- Projeye dâhil edilmiş madde bağımlısı 20 çocuğumuzun proje süresi boyunca madde kullanımından uzak durdukları tespit edilmiştir.
- Projeye dahil edilmiş ve 15 defa evinden kaçmış bir çocuğumuz etkili iletişim ve aile görüşmeleri neticesinde 6 aylık kursu boyunca 1 defa bile devamsızlık yapmamış ve evden kaçmamıştır.
- PROJE GRUBUNUN YAKLAŞIK %80'İ S.S.ÇOCUKLARDAN OLUSMAKLA BİRLİKTE PROJE SONUNA KADAR SUÇA KARIŞAN ÇOCUĞUMUZ 330'DA 2'DİR.

02.11.2011 / Güneydoğum Derneği